

до обмеження волі може бути дозволено короточасні виїзди за межі виправного центру з поважних причин: за необхідності звернутися в медичний заклад з приводу захворювання чи лікування за наявності відповідного медичного висновку; для складання іспитів у навчальному закладі; за викликом судових і слідчих органів; для попереднього вирішення питань трудового і побутового влаштування після звільнення; у разі виникнення інших життєво необхідних обставин, які потребують присутності засудженого.

Суб'єктом діяння при неповерненні до місця відбування покарання особи, засудженої до позбавлення волі, якій було дозволено короточасний виїзд, після закінчення строку виїзду (ч. 3 ст. 390), можуть бути тільки засуджені до позбавлення волі, які тримаються у виправних колоніях мінімального рівня безпеки, дільницях соціальної реабілітації виправних колоній середнього рівня безпеки та виховних колоніях, а також засуджені жінки, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях. Останній категорії осіб може бути дозволений короточасний виїзд за межі виправної колонії на території України для влаштування дітей у родичів, опікунів або в дитячих будинках.

Суб'єктом даних діянь не є особи, які згідно з КК не можуть бути засуджені до вказаних видів покарання, а також особи, звільнені від відбування цих видів покарання.

Суб'єктивна сторона обох кримінальних правопорушень характеризується прямим умислом.

Гурін Вячеслав Васильович,

докторант наукової лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ ОРГАНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Збройний напад російської федерації на нашу державу докорінно змінив усі сфери життя в Україні. Це стосується і сфери протидії кримінальним правопорушенням, оскільки в умовах воєнного стану, інтенсивного ведення бойових дій із загарбниками та постійного ракетного бомбардування мирних міст України, значно зросла суспільна небезпечність багатьох кримінально протиправних діянь, зокрема і тих, що посягають на власність [1].

Звертаючись до нормативно-правового регулювання протидії органами Національної поліції кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного СТАНУ, а саме до Закону України «Про Національну поліцію», можна констатувати, що діяльність цього органу спрямована саме на протидію. Зокрема, у ст. 1 цього Закону визначено, що Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству, шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Статтею 2 окреслено завдання поліції щодо надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [2; 3].

Отже, реагуючи на зростання рівня злочинності, що посягають на власність в умовах воєнного стану, держава прийняла ряд змін до нормативно-правових актів щодо протидії кримінальним правопорушенням проти власності в умовах воєнного стану, а саме посилення відповідальності за такі злочинні діяння.

Відповідного 03 березня 2022 р. Верховною Радою України було прийнято в цілому проект Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство», №7124, який набрав чинності 07.03.2022 р. Законом, зокрема, внесені зміни та доповнення до ст. 185 «Крадіжка», ст. 186 «Грабіж», ст. 187 «Розбій», ст. 189 «Вимагання», ст. 191 «Привласнення, розтрата майна або заподіяння ним шляхом зловживання службовим становищем» КК, шляхом доповнення вказаних статей особливо кваліфікуючою ознакою, а саме вчинення цих кримінальних правопорушень в умовах воєнного або надзвичайного стану [4; 1].

Хотілось би звернути увагу на те, що в Кримінальному кодексі України в пункті 11 статті 67 «Обставини, які обтяжують покарання» передбачена така норма: вчинення злочину з використанням умов воєнного або надзвичайного стану, інших надзвичайних подій [5], однак в законах, які були прийняті після 24 лютого 2022 року застосовуються поняття «в умовах воєнного стану». Така різниця в термінології можливо і не має, на перший погляд, суттєвих відмінностей, однак багато спеціалістів в галузі кримінального права вважає вчинення кримінальних правопорушень проти власності в умовах воєнного стану повинно застосовуватися до особи лише тоді, коли воно мало місце, наприклад, у районах вогневого ураження, тимчасової окупації або проході військ, а також і поза межами згаданих районів (викрадення

чужого майна, які вчинені щодо осіб, які переміщуються у більш безпечні регіони України чи щодо їх майна) [6].

Слушно відзначити, що дії підрозділів НП України спрямовані в більшій мірі саме на виявлення злочинів, а також документування злочинної діяльності осіб причетних до їх вчинення. Тому використовуючи весь необхідний сучасний інформаційний ресурс, на наш погляд, оперативні підрозділи НП України важливу роль повинні приділяти, крім документування злочинів, саме профілактиці таких злочинів, з метою виявлення і нейтралізація причин та умов, які сприяють їх вчиненню. Ці дії оперативних підрозділів, на нашу думку, призведуть до виявлення осіб схильних до вчинення злочинів проти власності в умовах воєнного стану та можливе подальше їх документування злочинної діяльності [7].

Як слушно зазначають з цього приводу видатні фахівці у сфері оперативно-розшукової діяльності С. М. Князев, С. С. Чернявський і М. Л. Грібов, наразі маємо розбалансовану гібридну модель діяльності оперативних підрозділів із нечіткими змістом і критеріями співвідношення оперативно-розшукової, кримінальної процесуальної, пошукової діяльності. Зазначена концептуальна неузгодженість перманентно виявляє наявні прогалини та спричиняє нові проблеми законодавчого, відомчого (міжвідомчого) нормативно-правового й організаційного характеру, які на практиці потребують невідкладного й ефективного вирішення [8; 9].

Підсумовуючи, слід наголосити, що з огляду на події, які відбуваються сьогодні в нашій державі однією із серйозних проблем постало зростання рівня злочинності в умовах воєнного стану, що негативно впливає на економічну та соціальну стабільність держави, загрожує національній безпеці та порушує права та свободи людини і громадянина. В умовах збройної агресії російської федерації проти України значних змін зазнали кримінальні процесуальні, криміналістичні, оперативно-розшукові аспекти організації розслідування кримінальних правопорушень [10, с. 94] проти власності.

Список використаних джерел

1. Людвік В. Д., Хашев В. Г. Окремі аспекти кримінальної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень проти власності в умовах воєнного стану в Україні. The 10th International scientific and practical conference «Science, innovations and education: problems and prospects» (May 4–6, 2022) CPN Publishing Group, Tokyo, Japan. 2022. С. 571–576.

2. Про Національну поліцію: Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/580-16/print1446470092906691>.

3. Севрук В. Г. Протидія злочинам, що вчиняються організованими групами і злочинними організаціями, які сформовані

на етнічній основі: теорія та практика: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2022. 1092 с.

4. Верховна Рада України прийняла Закон про мародерство. Повідомлення Інформаційного управління ВРУ від 04.03.2022. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/220175.html>.

5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n328>.

6. Мовчан Р.О. Аналіз законодавчого рішення про посилення кримінальної відповідальності за мародерство. Аналітично-порівняльне правознавство. 2022. № 1. С. 281–285.

7. Поливода В. В., Вербова Н. І. Особливості документування злочинів проти власності в умовах воєнного стану. Актуальні питання та перспективи використання оперативно-розшукових засобів у розкритті злочинів в умовах воєнного стану: матеріали міжвідом. наук.- практ. конф. (Київ, 30 берез. 2023 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 125–128.

8. Князев С., Чернявський С., Грібов М. Законодавче регулювання оперативно-розшукової діяльності: проблеми та шляхи їх розв'язання. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2021. № 2 (20). С. 9–10.

9. Павленко С. О. Основи оперативно-розшукової тактики : монографія. Київ : Людмила, 2022. 624 с.

10. Лелюк Т.І. Окремі аспекти організації оперативно-розшукової діяльності в умовах воєнного стану. Актуальні питання та перспективи використання оперативно-розшукових засобів у розкритті злочинів в умовах воєнного стану : матеріали міжвідом. наук.- практ. конф. (Київ, 30 берез. 2023 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 94–97.

Гуріч Олег Вікторович,
адвокат адвокатського об'єднання
«Дефендо Капітал»

ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ СТОРОНОЮ ЗАХИСТУ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Змагальність сторін та свобода в наданні ними суду своїх доказів є конституційною засадою кримінального судочинства, яка закріплена як у п. 3 ч. 2 ст. 129 Конституції України, так і в ст. 22 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України [1; 2].